

ljubki preprostosti. Kakor v vseh spisih Šorlijevih je tudi tu karakterizacija izborna. — Novela „Literarna ljubezen“ kot zadnja piesa v zbirki je po naši sodbi med dobrim najboljšo. Izborna psihologija in klasičen dialog sta dvoje, po čemer se ta povest zlasti odlikuje. —

Šorlijevih spisov pač ni treba še posebe priporočati v nakupovanje. Znan je pisatelj zadosti, priljubljen tudi in niti najmanje ne dvomimo, da se bo naša inteligenca docela zavedala dolžnosti, ki jih ima do enega izmed najboljših naših literatov.

Dr. Zbašnik.

Dr. Jos. Vošnjak: Spomini. Drugi zvezek. Izdala Slovenska Matica. V Ljubljani 1906.

Spomini v tem zvezku obsegajo dobo od 1868. do 1873. leta. Samo pet let? Bogata je morala biti vsebina teh petero let, da je pisatelj o njih ohranil spominov za knjigo z nad poldrugosto strani... Ali pa so bila morda ta leta zanj tako važna, da si je o njih zapomnil vse podrobnosti? Oboje velja! Tista leta so bila pri nas izza leta 1848. najburnejša, ker so bila doba slovenske reformacije, seveda ne na verskem, ampak na narodnostnem polju, zlasti reformacije duhov. Vstala je tedaj pri nas v navdušenih srcih slovenskih narodnih tribunov opojna romantika taborov; ti tribuni so črpali gorečnost za visoke ideale iz samega sebe, a so čutili silen nagon, podžigati ž njo slovensko ljudstvo, ki je še ždelo, ne zavedajoč se svoje moči in svojih pravic, ob normalni skrbi za najnujnejše življenske potrebe in se je kaj malo brigalo za to, kar se vrši onostran gora ali kar se bo godilo čez eno leto, čez petdeset, sto let; krave so ga oskrbovale s teleti in mlekom, krompir se je vsako leto še precej obnesel, hiša je še trdna stavba; če bo kje česa zmanjkalo, eh, bo že Bog dal, da bo bolje...

S tabori in na taborih pa so stopili slovenski vodje med narod; tabori so bili nekaka občna ljudska šola, a obenem visoka šola za probujo duha in lastne samozavesti. Dr. Vošnjak pa je bil pri teh taborih ne le prepotreben režiser, ampak pesnik, igravec, sufler in še vse drugo povrh. Kako bi se torej ne spominjal rad teh časov in se ne zamišljal v ona leta! Najprej v leta priprav za tisti navdušeni idealizem, ki je hotel namah, v teku enega dneva dvigniti cele pokrajine; potem v leta delovanja samega, v nebroj priprav, pričakovanj in nad; naposled v leta poje-manja te vzkipele gorečnosti... „Lepo je bilo, tako lepo, kakor ne bo nikoli več“, vzdihajo možje, ki so tedaj vodili tok narodnega življenja! „Nikoli več ne bo tako!“ pravijo in užali se jim...

Nikar ne bodite žalostni, vrli nekdanji vodniki! Današnji svet vam je morda često krivičen, smatra vaše navdušeno delo za neplodno, ker je navidezno izpuhtelo. Pa samo navidezno! Vi ste vsejali plodno seme po naši domovini in odprta srca so ga sprejela v se; zlasti pa ste vi dvignili Slovincu, le po zemlji se plazečemu, oko kvišku in ste mu pokazali, kako visoko more priti, ako hoče hoditi. Pripeljati do cilja ga niste mogli, a zato še vaše delo ni odveč! Še dandanašnji je Slovenec le na potu in dospel še ni! A vi ste mu, zbeganemu, vsaj pokazali, kam naj gre. Vaš program je slovenski program! V vaših časih je njega bilo treba najprej, naši časi naj pribavljajo sredstva; vi ste šli „med narod“, deviza našega časa je tudi: „med narod!“ A vi ste morali najprej pripravljati tla; zato ste prišli kakor proroki in ste z vzvišenega mesta oznanjali bodočnost; danes je došel čas, da gre učitelj „med narod“, med posameznike, da jih utrjuje v prepričanju in jim vceplja zavest, da je njih lastna korist, če se čutijo kot narod. Prej je bilo potrebno delo v velikem, na debelo, zdaj je čas za podrobno delo.

Zato pa, vi osiveli nekdanji voditelji naroda, nikar ne mislite, da gre vse narobe, ker se ne vrši tako, kakor ste si vi zamišljali narodno življenje; a tudi vi, mladi delavci, ne prezirajte naših očetov in ne smatrajte njih dela za neplodno! Mladi nadaljujejo, kar so stari začeli; namen je isti, a različna je oblika in različna so sredstva! Isto ostane tudi vse čase pošteno srce, ista njega cena; le nepoštenjake je treba izbacniti, v starih in sedanjih časih!

Dr. Vošnjak smatra „svoje“ čase za najlepše čase; to je umevno: kjer največ delamo, tam nam je najbolj všeč; tako je tudi umevno, da obsegajo njegovi „spomini“ baš tista leta, ko je stal on v sredini vsega gibanja, in da jih je prekinil in končal z l. 1873. Dobimo sicer vtisk, da smatra poznejšo dobo, ki nanjo namiguje le mimogrede, za manj plodno; zato pa novodobniki ne smejo biti ogorčeni, ker je to malouvaževanje treba meriti le ob nekdanji osebni vlogi našega pisatelja.

Koliko je še med nami tistih mož, ki so okrog l. 1870. stali na braniku za naš narod? Komaj smo jih začeli šteti, že smo jih našteli. In nas še tedaj morda niti na svetu ni bilo! Zdaj se pa vprašajmo: kake spomine bodo pisali čez štirideset let naši sedanji voditelji? Kake bomo pisali mi, ki se še neradi usedemo, da bi napisali razglednico? ... Zato pa spoštujmo Vošnjakove „Spomine“; naj jih spoštujejo tudi tisti, ki se zdaj čutijo kot reformatorji in kaj malo uvažujejo stare naše voditelje! Prav veseli bodo smeli biti naši potomci, če bodo ti gospodje čez 40 let imeli v sebi še toliko životvorne moči, da se bodo kakor dr. Vošnjak trudili mesece in mesece z zapisovanjem starih vtiskov, z osveženjem pobledelih spominov s pomočjo zapiskov, listov, aktov ... Neizmerno moč ima sklep, je prav povedal praktični Koseski; a izkušnja kaže, da je od sklepa do izvršitve še jako daleč; na stara leta pa je sklep še težji; kajti čemu vezati samega sebe, ko ne vem, ne poseže li višja moč nenadoma vmes! Zato bodimo Vošnjaku hvaležni za to, kar nam je dal; saj se je bati, da bi brez njegove pomoči za ono dobo ne dobili nič drugega nego to, kar že imamo — to je: raztreseno mrtvo snov — in to, kar bi si sami sestavili — to je: subjektivne trditve oddaljenega motrilca.

V podrobno presojo knjige in njene zasnove se ne spuščam; povedal sem o prvem zvezku svoječasno svoje mnenje in to veljaj tudi za pričujočega. V vsebini sami pa je utemeljena tale razlika med zvezkoma: prvi je važnejši za slovstvenika, drugi za politika. V obeh pa je dr. Vošnjak postavil lep spomenik svoji dobi in sebi.

Dr. Jos. Tominšek.

Ivan Lah: Vaška kronika. To je drugo izvirno delo, ki ga je izdala „Narodna založba“. Cena knjigi 1 K 70 h, po pošti 1 K 90 h.

Janka Kersnika zbrani spisi. Uredil dr. Ivan Prijatelj. Zvezek V., sešitek I. Cena broš. zvezku 3 K 50 h, po pošti 3 K 70 h.

Ta sešitek obsega pesmi, enodejanko „Berite novice“ pa leposlovne in politične listke pisateljeve. Urejevanje tega zvezka je provzročilo brez dvojbe mnogo truda, ker je bilo treba spise, ki jih prinaša, iskati po raznih listih. Prav pa je, da se tudi take stvari, kakor so na pr. listki, podajo med zbranimi spisi, prvič zato, ker so vredne, da se otmejo pozabljenju, in drugič zato, ker so velearakteristične. Tako šele bomo docela spoznali osebnost rajnega Kersnika!

Drugi del tega zvezka prinese življenjepisa in kritično-estetično oceno pisateljevo iz peresa g. urednika, katere se že naprej odkritosrčno veselimo.

Družba sv. Mohorja je začela razpošiljati svoje letošnje publikacije, in sicer: 1. Koledar za leto 1908 z običajno koledarsko vsebino in več beletrističnimi in poučnimi spisi. 2. „Slovenske večernice“, 59. zvezek z literarnimi doneski